

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Magdaleny Bemke-Świtlik
Analiza bibliometryczna współczesnych czasopism z zakresu nauk górniczych
napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Wiesława Babika

Problematyka pracy doktorskiej

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska jest opracowaniem poświęconym współczesnym czasopismom z zakresu nauk górniczych. Autorka posłużyła się dobrze ugruntowaną w bibliologii i informatologii metodą bibliometryczną w celu nakreślenia aktualnego obrazu piśmiennictwa polskiego z zakresu nauk górniczych, pokazującego obecny stan tej dyscypliny. Problematyka ta wpisuje się w nurt badań naukometrycznych, pozwalających uzyskać obraz kierunków rozwoju, przepływu wiedzy i kształtowania się dziedzin, dyscyplin, specjalizacji i trendów. Wśród szczegółowych celów badawczych pracy znalazły się wskazania:

- najczęściej cytowanych artykułów i ich wieku,
- najczęściej cytowanych autorów i ujawnienie ich współautorstwa,
- tytułów czasopism o kluczowym znaczeniu dla nauk górniczych.

Analizę przeprowadzono z wykorzystaniem bibliograficzno-abstraktowej bazy danych o zawartości polskich czasopism z zakresu nauk technicznych BazTech oraz międzynarodowej, interdyscyplinarnej bazy Web of Science Core Collection. Analizie poddano 5980 artykułów opublikowanych w latach 1998-2012 i 5222 cytowań z bibliografii załącznikowych artykułów opublikowanych w latach 2006-2012. Artykuły oraz cytowania pochodziły z sześciu czasopism, wybranych z *Wykazu czasopism punktowanych MNiSW z 2012 r.*

Z części A z kategorii tematycznej *Mining & Mineral Processing*, na podstawie kryterium kraju siedziby redakcji i wydawcy (Polska), wyselekcjonowano „Archives of Mining Sciences”, „Gospodarka Surowcami Mineralnymi – Mineral Resources Management” oraz „Physiochemical Problems of Mineral Processing”. Z części B z dyscypliny naukowej

Górnictwo i geologia inżynierska, stosując kryterium najwyższej jednakowej punktacji MNiSW, wybrano „Przegląd Geologiczny”, „Przegląd Górniczy”, „Rudy i Metale Nieżelazne”.

Wymienione czasopisma opisano biorąc pod uwagę m.in. ich produktywność, wyrażoną liczbą publikowanych artykułów, częstotliwość ukazywania się, czas funkcjonowania na rynku wydawniczym. Opis wykonano celem sprawdzenia, czy czasopisma wybrane do badań stanowią materiał jednorodny. Analiza ujawniła niejednorodność materiału, powodującą istotne ograniczenie w prowadzeniu niektórych analiz statystycznych, np. przykład analizy trendów.

Ocena struktury pracy

Struktura pracy jest przejrzysta i logiczna. Rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów głównych i jednego rozdziału podsumowującego badania, zakończenia, wykazu literatury (238 pozycji), spisu rysunków, spisu tabel, indeksu rzeczowego i osobowego oraz aneksów w postaci wykazu załączników umieszczonych na płycie CD.

Główna część pracy liczy 180 stron. Objętościowe proporcje między rozdziałami nie budzą żadnych zastrzeżeń. Podział pracy do 3 stopnia głębokości na rozdziały i podrozdziały jest zasadny i konsekwentny.

Ocena merytoryczna pracy

Za główny cel pracy Autorka przyjęła uzyskanie obrazu współczesnego piśmiennictwa polskiego z zakresu nauk górniczych. Cel ten postanowiła zrealizować za pomocą metody bibliometrycznej, którą zastosowała do zbadania sześciu czasopism, wybranych na podstawie poprawnie sformułowanych kryteriów formalnych. Wykorzystanie zarówno metody bibliometrii zwykłej, jak i strukturalnej pozwoliło na ukazanie pełniejszego obrazu analizowanej dyscypliny, dostarczając informacji m.in. o najczęściej cytowanych artykułach i autorach, udziale publikacji współautorskich, wieku cytowań, typach i języku cytowanych publikacji oraz tytułach czasopism o kluczowym znaczeniu dla nauk górniczych. Właściwie sformułowany cel pracy i pytania badawcze, poprawnie dobrana i umiejętnie zastosowana metodologia oraz niezwykle skrupulatnie przeprowadzone badania pozwoliły Autorce na

uzyskanie odpowiedzi na postawione pytania badawcze i osiągnięcie wyznaczonego celu. To z kolei umożliwiło postawienie tezy o dużym potencjale (z bibliometrycznego punktu widzenia) nauk górniczych. Przy okazji zwrócę tu uwagę na niepoprawne sformułowanie „Tezą rozprawy było wykazanie...”. Teza to twierdzenie, którego prawdziwość ma się dowieść, a nie wykazywanie prawdziwości.

Autorka w badaniach bibliometrycznych posłużyła się m.in. bibliograficzno-abstraktową bazą BazTech, co można uznać za pionierskie (w takim zakresie) wykorzystanie tego źródła danych, ponieważ nie była on pierwotnie zaprojektowana jako baza cytowań. Bibliografie załącznikowe umieszczane są w jednym polu, dane o poszczególnych pozycjach nie podlegają parsowaniu, nie są rozwiązywane skróty ani scalane zdublowane pozycje, dlatego wyszukiwanie cytowań i szerzej – prowadzenie badań z wykorzystaniem tej bazy – jest trudne i pracochłonne. Autorka szczegółowo opisała samą bazę, ale też proces przygotowywania materiału badawczego oraz problemy związane z czyszczeniem danych. To cenne wskazówki, które będą przydatne dla osób, które w pracy badawczej zechcą sięgnąć po dane zgromadzone w tej bazie. Przeprowadzone badania ukazały potencjał bazy BazTech, możliwości jej wykorzystania w badaniach bibliometrycznych, ale także ograniczenia i trudności w pozyskiwaniu danych lub też interpretacji uzyskanych na jej podstawie wyników. Autorka, mając świadomość ograniczeń materiału badawczego, postąpiła słusznie i wykonała tylko takie analizy, na jakie ten materiał pozwala, aby uniknąć wyciągania nieuprawnionych wniosków.

Warsztat naukowca

Mgr Magdalena Bemke-Świtilnik swoją rozprawą udowodniła, że potrafi doskonale zaplanować i przeprowadzić proces badawczy, aby osiągnąć postawiony w badaniach cel. Dysertację cechuje niezwykła dbałość o logikę i poprawność wyводу. Autorka uzasadnia każde swoje twierdzenie i opinię za pomocą faktów, wyjaśnień, przykładów lub odwołań do odpowiedniego piśmiennictwa zarówno krajowego, jak i międzynarodowego, wykazując tym swoją dogłębną znajomość literatury przedmiotu i ogólnie – pełną dojrzałość badawczą.

Wartość dydaktyczna

Pracę cechują również walory dydaktyczne, do których można zaliczyć szczegółowy opis (z licznymi odwołaniami do literatury) wskaźnika Journal Impact Factor z jego wadami i zaletami, wyjaśnienie indeksu h (indeksu Hirscha) oraz przejrzyste omówienie prawa Bradforda i modelu Leimkuhlera wraz z ich wykorzystaniem na badanym materiale.

Ocena formalna pracy

Bardzo wysoko oceniam szatę edytorską rozprawy, zwłaszcza jeśli weźmiemy pod uwagę, że jest to tekst, który nie został poddany wydawniczej korekcie edytorskiej. Praca została napisana poprawną polszczyzną. Zdarzają się jedynie nieliczne błędy literowe i interpunkcyjne czy nadużywanie słowa „ujawniły” w opisach wyników badań. Pracę cechują dobrze opisane wykresy, przejrzyste wizualizacje, przydatne indeksy i spisy. Warto również podkreślić dbałość Autorki o czytelność tekstu, prawidłowe odesłania do rysunków i tabel, poprawnie sporządzone opisy bibliograficzne zgodne ze stylem APA.

Wnioski końcowe

Rozprawa doktorska mgr Magdaleny Bemke-Świtilnik jest opracowaniem o dużej wartości poznawczej, a także praktycznej i dydaktycznej. Należy docenić ogrom pracy, włożonej przez Autorkę w gromadzenie i analizę danych, pionierskie wykorzystanie bazy BazTech, a także podkreślić jej dojrzały warsztat naukowy.

Recenzowana dysertacja spełnia warunki określone w art. 13.1. ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydatki w dyscyplinie bibliologii i informatologii oraz jej umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Wnoszę zatem o dopuszczenie mgr Magdaleny Bemke-Świtilnik do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Jacek Tomaszczyk

